

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/101
Bureauonderzoek en inventariserend onderzoek
De Egelantier te Hilversum (N.-H.)

projectnr. 200898
revisie 00
september 2009

Auteur(s)
P.C.Teekens
V.J.Vogelaar
A. Spoelstra

Opdrachtgever
Dudok Wonen
Postbus 1854
1200 BW Hilversum

datum vrijgave
15-09-2009

beschrijving revisie
revisie 00

goedkeuring

P.C. Teekens

vrijgave

H. Oude Rengerink

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/101.
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek De Egelantier te Hilversum (NH.)

Auteur(s): P.C.Teekens, V.J.Vogelaar, A. Spoelstra

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

	Inhoud	Blz.
	Administratieve gegevens	4
	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
2	Bureauonderzoek	9
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.1.2	Landschappelijke situatie	10
2.1.3	Historische situatie en mogelijke verstoringen	11
2.1.4	Huidig en toekomstig gebruik	12
2.2	Bekende archeologische waarden	12
2.3	Archeologische verwachting	14
2.3.1	Archeologische verwachtingskaarten	14
2.3.2	Gespecificeerde archeologische verwachting	15
2.4	Advies voor vervolgonderzoek	15
3	Veldonderzoek	17
3.1	Doel- en vraagstelling	17
3.2	Onderzoeksopzet en werkwijze	17
3.3	Resultaten	18
3.3.1	Bodemopbouw	18
3.3.2	Archeologie	19
4	Conclusies en advies	21
4.1	Selectieadvies	22
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	25
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
4	Boorprofielen	
	Kaarten	
200898-ARCHIS	IKAW, AMK-terreinen en waarnemingen uit ARCHIS II	
200898-S1	Situatiekaart met locatie boringen	

Administratieve gegevens

OW Projectnummer 200898
OM-nummer 36543
Provincie Noord-Holland
Gemeente Hilversum
Plaats Hilversum
Toponiem De Egelantier

Kaartblad 32A
Coördinaten 140326/469541 140421/469524
140390/469363 140299/469376
Kadaster -

Opdrachtgever Dudok Wonen Hilversum
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering augustus 2009
Projectteam P.C.Teekens (KNA-archeoloog)
V.J.Vogelaar (archeoloog)
A. Spoelstra (archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente Hilversum

Beheer documentatie Oranjewoud Almere
Vondstdepot -

Afbeelding 1 Locatie plangebied (gele ster)
(Topografische Kaart 1:25.000, © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In augustus 2009 is in opdracht van Dudok Wonen te Hilversum door Advies- en Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op een locatie aan de Egelantierstraat te Hilversum, gemeente Hilversum (Noord-Holland).

De aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de toekomstige herinrichting van het gebied. Bij de ruimtelijke onderbouwing in het kader van de vrijstelling van het bestemmingsplan dienen ook de eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Doel van het onderhavige onderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel en het formuleren van aanbevelingen voor de wijze waarop met eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Indien noodzakelijk zal het gespecificeerde verwachtingsmodel worden getoetst door middel van een veldonderzoek.

Op basis van het bureauonderzoek werden binnen het plangebied resten verwacht uit de periode vanaf het Neolithicum. Er werd ook rekening gehouden met de mogelijkheid dat het bodemprofiel zou kunnen zijn verstoord tot in de archeologisch interessante lagen. Dit als gevolg van agrarische werkzaamheden in het verleden en vanaf de Middeleeuwen (en vooral recentelijk) bouw- en sloopwerkzaamheden. Het veldonderzoek heeft inderdaad aangetoond dat de bodem binnen het grootste deel van het plangebied tot in de C-horizont is verstoord, waarbij eventueel aanwezige archeologische waarden zullen zijn verstoord. Slechts in twee kleine zones is een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen. Hier is de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden aanwezig. Echter, het veldonderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een (intacte) archeologische vindplaats.

Selectieadvies

Op basis van het inventariserend veldonderzoek kan worden geconcludeerd dat de kans op de aanwezigheid van (intacte) archeologische waarden laag kan worden ingeschat, en wel om de onderstaande redenen:

1. Het bureau- en veldonderzoek heeft aangetoond dat het bodemprofiel binnen het grootste deel van het plangebied tot in de C-horizont is verstoord;
2. Daar waar een (deels) intact podzolprofiel is aangetroffen werden ondanks het intensieve boren geen vondsten aangetroffen;
3. Ter plaatse van de huidige bebouwing zal de bodem evenals het noordwestelijk deel van het plangebied zijn verstoord;
4. Er zijn tijdens het intensieve karterende booronderzoek geen archeologische waarden aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats.

De aanbeveling luidt daarom om de verwachtingswaarde van het plangebied naar beneden toe bij te stellen en het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven.

De implementatie van de bovenstaande aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente Hilversum.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om de verwachtingswaarde naar beneden toe bij te stellen en het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682. Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, september 2009

1 Inleiding

In augustus 2009 is in opdracht van Dudok Wonen te Hilversum door Advies- en Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op een locatie aan de Egelantierstraat te Hilversum, gemeente Hilversum (Noord-Holland).

De aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de toekomstige herinrichting van het gebied. Bij de ruimtelijke onderbouwing in het kader van de vrijstelling van het bestemmingsplan dienen ook de eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Doel van het onderhavige onderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel en het formuleren van aanbevelingen voor de wijze waarop met eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Indien noodzakelijk zal het gespecificeerde verwachtingsmodel worden getoetst door middel van een veldonderzoek.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1.

2 Bureauonderzoek

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

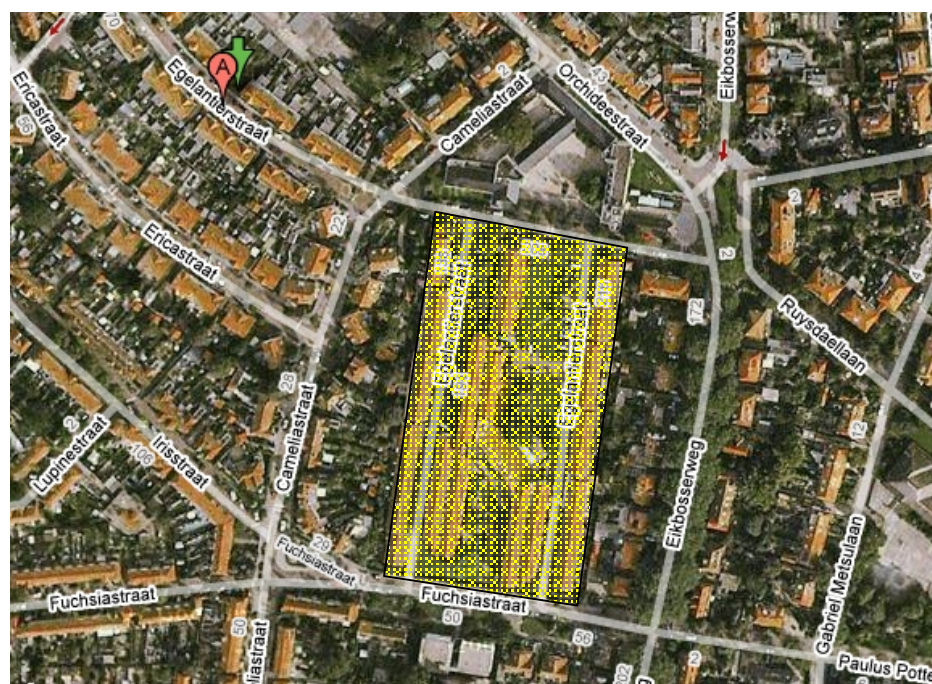
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het onderzoeksgebied. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. In dit geval is dat de regio waarin het plangebied ligt.

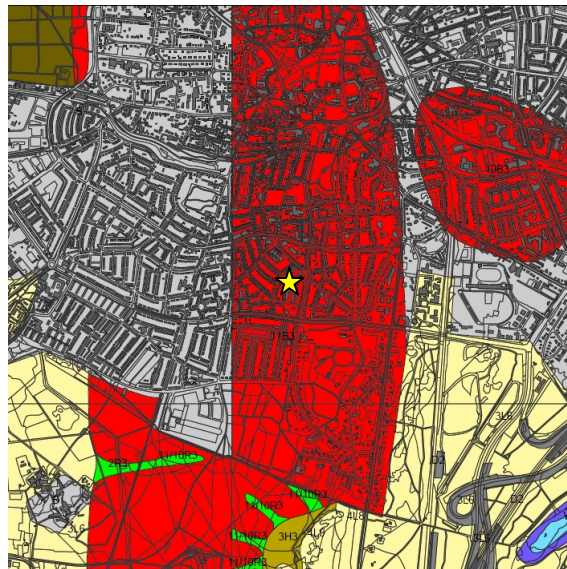
Het plangebied is globaal gelegen aan de Egelantierstraat 122 t/m 192 in het centrum van Hilversum en omvat een oppervlakte van ca. 1,6 ha. Hiervan is 7200 m² bebouwd. De rest van het plangebied bestaat uit grasveld, plantsoen, bossages/struiken en (kleine) tuinen.

Afbeelding 2. Indicatieve ligging van het plangebied (in geel weergegeven) op een recente luchtfoto.

2.1.2 Landschappelijke situatie

De ondergrond van het gebied waarin het plangebied is gelegen, de Gooise Stuwwal, is ontstaan in de laatste perioden van het Pleistoceen, (2,7 miljoen - 10.000 jaar voor heden). Het Pleistoceen wordt gekenmerkt door een afwisseling van zeer koude perioden (ijstijden) met warmere perioden waarin het klimaat vergelijkbaar is met het tegenwoordige. Tijdens de ijstijden daalde de gemiddelde jaartemperatuur zodanig dat de poolijskappen tot enorme omvang konden groeien. Doordat het water in de ijskappen zat opgeslagen lag de Noordzee droog. Gedurende de voorlaatste ijstijd, het Saalien (370.000 - 130.000 jaar voor heden) waren de ijskappen zodanig gegroeid dat het landijs Nederland bereikte. Het landijs bereikte Nederland aanvankelijk als een breed front. Onder het ijsfront werd een grondmorene afgezet, bestaande uit leem, grind, keien en zandresten die uit de gletsjers smolten: de keileem. In verschillende fasen van groei en afsmelten werd het keileem gestuwd en overreden, waardoor er ruggen ontstonden. De heuvels van het Gooi zijn (voornamelijk) ontstaan doordat het zich oprukkende landijs de rivierafzettingen van de Rijn en Maas opstuwde tot enorme wallen (Berendsen, 2000 & 2004; De Mulder et al, 2003). Het plangebied is gelegen op deze Gooise stuwwal (zie afbeelding 3).

Afbeelding 3. Rode gebied is de stuwwal. Plangebied is weergegeven met een gele ster (Bron: Geomorfologische kaart Archis)

Met het Weichselien (120.000 - 8.800 voor Chr.) trad opnieuw een koude periode in. Het landijs bereikte Nederland deze keer niet, maar er heersten wel periglaciaire omstandigheden. Tijdens het Midden Weichselien of pleniglaciaal (18.000 jaar voor heden) bereikten deze omstandigheden hun hoogtepunt, waardoor het landschap het karakter van een poolwoestijn kreeg. Door het gebrek aan begroeiing konden rivierafzettingen alsmede de voormalige rivierafzettingen van de Rijn en Maas die door het landijs tot stuwwallen waren opgestuwd, gaan stuiven. Als gevolg daarvan is in deze periode de Gooise Stuwwal enigszins geërodeerd tot ongeveer de huidige hoogte van circa 20 m + NAP en werd er in Nederland gedurende het Weichselien door de wind een dik, golvend pakket dekzand afgezet. Het laaggelegen westelijke deel van de Gooise Stuwwal is op deze manier met een dunne laag dekzand bedekt.

Bodem

Doordat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Hilversum bevindt, is de bodem niet door Stiboka gekarteerd. Op basis van de in de directe omgeving van het plangebied aangetroffen bodemtypen, kan echter met grote zekerheid worden aangenomen dat er ter plaatse van het plangebied een haar- of holtpodzol aanwezig is. Dit zijn gronden die sterk zijn gebonden aan de stuwwallen en fluvioglaciale zanden (smeltwaterzanden). Over het algemeen kenmerkt deze bodem zich in de regio door een podzolprofiel dat niet veel dieper reikt dan 60 cm. Veelal is onder de, veelal zeer dunne, bouwvoor of Ap-horizont een uitspoelingslaag of E-horizont (loodzandlaag) aanwezig. De hieronder gelegen inspoelingshorizont (B-horizont) is meestal verkit. Daaronder bevindt zich de uit zeer grof zand bestaande C-horizont. Soms komt op 30 à 40 cm een grindlaagje voor. Plaatselijk zijn dergelijke gronden in cultuur geweest, waardoor een 30 à 40 cm dikke humushoudende bovengrond (A-horizont) aanwezig kan zijn.

2.1.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Hoewel het gebied al in de steentijd bewoonbaar was ligt de kiem van Hilversum, zoals wij dat kennen, in een kleine, afgelegen nederzetting rond het jaar 1000 aan de oostrand van een stuwwal in het hooggelegen Gooi. Naarmate de droogte toenam, werd het gebied rond Hilversum vanwege droogte in de volgende eeuwen steeds toegankelijker en bruikbaar voor landbouw en turfwinning.

Afbeelding 4. Hilversum omstreeks 1750 (bron: Nieuwe kaart van Gooilandt, Ottens, 1750?)

In de 14e eeuw was Hilversum een dorp met een eigen kerk en veel landbouw. Vier boekweitkorrels staan nog steeds in het wapen van Hilversum als herinnering aan de tijd dat dit gewas volksvoedsel was. In de winter werd op de boerderijen garen gesponnen voor de wolweverijen in Naarden. Het inwonertal groeide nog steeds, en na veel onenigheid werden de rechten van de oorspronkelijke bewoners, de Erfgooiers,

vastgelegd in de schaarbrief van 1404. In 1424 kreeg Hilversum een zelfstandige status, om tot zeker 1650 uitsluitend een agrarisch dorp te blijven. In de 17e eeuw namen de wolweverijen een vlucht, en begon men in Naarden voor de Hilversumse industrie te werken. Deze industrie breidde zich uit tot in de 20e eeuw. Op 25 juni 1766 werd een groot deel van Hilversum verwoest door een zware brand.

2.1.4 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

In het plangebied is bevindt zich momenteel het complex van zorginstelling "De Egelantier" (zie verder paragraaf 2.1.1).

Consequenties toekomstig gebruik

In de nabije toekomst zal op de locatie van het plangebied een nieuw woondienstencentrum worden ontwikkeld. Hierbij zullen bodemverstorende graafwerkzaamheden plaatsvinden van dieper dan 0.4 m -mv, en eventueel aanwezige archeologische resten worden bedreigd. De verwachte funderingsdiepte zal echter niet dieper reiken dan 1,0 m - mv.

2.2 Bekende archeologische waarden

In het plangebied heeft eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Een belangrijke informatiebron is het landelijke Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) dat beheerd wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). In dit systeem worden alle vondst- en onderzoeksmeldingen verzameld en via internet voor bevoegden ter beschikking gesteld. Er zijn twee archieven digitaal beschikbaar: het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA; in kaartvorm: Archeologische Monumentenkaart, AMK). In het CAA zijn eerder gedane archeologische vondsten en waarnemingen opgenomen, in de AMK staan terreinen die op basis van de archeologische kennis op dit moment van archeologisch belang worden geacht en waaraan een bepaalde status is toegekend. We kennen terreinen van 'archeologische betekenis', 'archeologische waarde', 'hoge archeologische waarde' en 'zeer hoge archeologische waarde'. Deze laatste categorie omvat de terreinen die een beschermde status hebben. Terreinen met een archeologische status worden AMK-terreinen genoemd.

In de omgeving van het plangebied is een aantal terreinen met een archeologische status geregistreerd. De AMK-terreinen in de nabije omgeving van het onderhavige plangebied zijn weergegeven in tabel 1 en worden gevisualiseerd op tekening 200898-ARCHIS. Voor een volledig overzicht van de AMK-terreinen in de bredere omgeving van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 3a.

Tabel 1. Terreinen met een archeologische status in de directe omgeving van het plangebied.

Monument-nummer	Object	Begin periode	Eind periode	Archeologische status
1981	Grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd	Terrein van archeologische waarde
1982	Grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd	Terrein van archeologische waarde
1983	Grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd	Terrein van archeologische waarde
10904	Grafheuvels en karrensporen	Neolithicum	Bronstijd	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
13733	Stad	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd	Terrein van hoge archeologische waarde

In het plangebied en in de nabije omgeving zijn meerdere waarnemingen geregistreerd. Deze waarnemingen staan vermeld in onderstaande tabel, en worden gevisualiseerd op tekening 200898-ARCHIS. Voor een overzicht van alle waarnemingen in de ruimere omgeving van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 3b.

Tabel 2. Waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied

CAA-nr.	Object/Complex	Begin periode	Eind periode
1500	Aardewerk afkomstig uit Urneveld, Nederrijnse grafheuvel-cultuur	Bronstijd laat	Ijzertijd vroeg
22423	Drie graven waarvan twee zeer waarschijnlijke en een vermoedelijke grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd
22520	Graf onderdeel/grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd
22521	Graf onderdeel/grafheuvel	Neolithicum laat	Bronstijd
26338	Grondspoor/grondverkleuring met Hilversums- Drakenstein - Laren aardewerk/complex onbekend	Bronstijd midden	Bronstijd midden
26339	Aardewerk fragment, Hilversum cultuur/complex onbekend	Bronstijd midden	Bronstijd midden
26340	Aardewerk fragment / complex onbekend	Ijzertijd	Ijzertijd
32718	Inhumatiegraf/complex kerkCoördinaten bij benadering vastgesteld	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
35167	Proefsleuf en waarnemingen buiten vroeg-middeleeuws grafveld	n.v.t.	n.v.t.
35168	Glazen kralen, ijzeren lanspunt/speerpunt en zwaard fragment, keramieken spinklos/kookpot/beker, bronzen armband en haarnaald, menselijk botmateriaal graf (inhumatiegraf) / complex vroegmiddeleeuws grafveld	Middeleeuwen vroeg	Middeleeuwen vroeg
35169	Ijzeren zwaard fragmenten / onderdeel van complex 35168	Middeleeuwen vroeg	Middeleeuwen vroeg
405005	Grafheuvels en bundel karrensporen	Neolithicum	Bronstijd

Toelichting tabellen

Ten noorden en zuiden van het plangebied liggen diverse AMK-terreinen. Het betreft de historische stadskern (ten noorden), en verschillende grafheuvels (voornamelijk vergraven) ten zuiden ervan.

2.3 Archeologische verwachting

2.3.1 Archeologische verwachtingskaarten

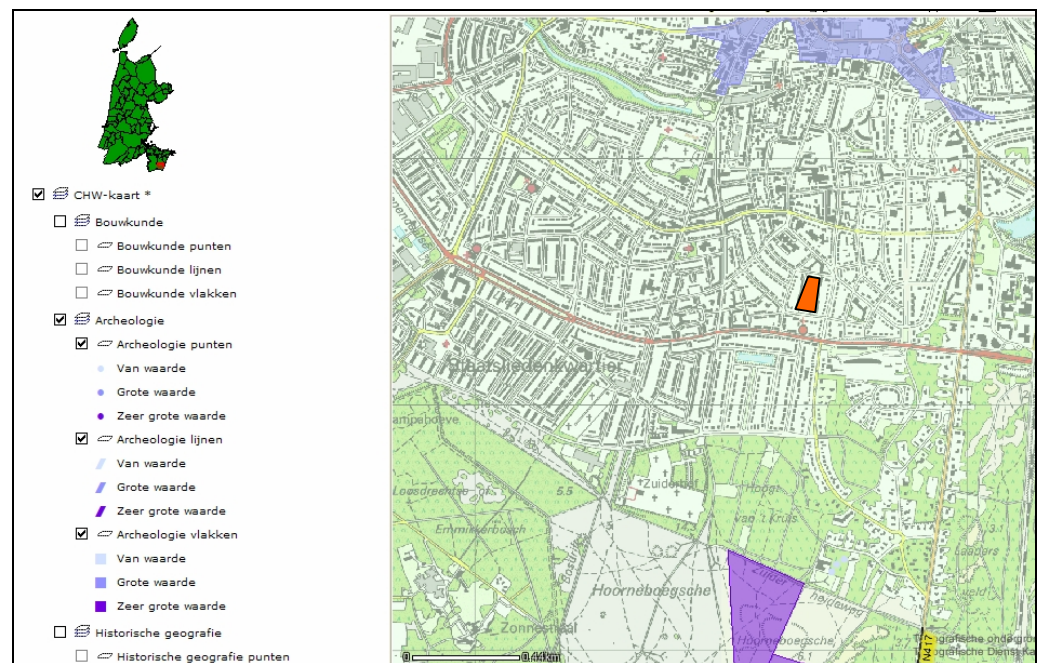
IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie;

Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting.

Provinciale verwachtingskaart

Op de cultuurhistorische waardenkaart van de Provincie Noord-Holland hebben de AMK-terreinen dezelfde waarde als op de AMK zelf: het kaartbeeld is vergelijkbaar (zie afbeelding 5).

Afbeelding 5 . Het plangebied (oranje) en wijde omgeving op de CHW van Noord-Holland.

Gemeentelijke verwachtingskaart

De gemeente Hilversum heeft een eigen archeologische verwachtingskaart. Deze geeft dezelfde waarde aan voor het plangebied als de IKAW en de CHW Noord-Holland: Verwachting hoog.

2.3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bureaustudie en uitgaande van een intact bodemprofiel kan het onderstaande gespecificeerde verwachtingsmodel worden opgesteld:

Datering

In het plangebied worden archeologische resten uit de periode Neolithicum t/m Nieuwe tijd verwacht.

Trefkans

Ten noorden van het plangebied bevindt zich de historische stadskern van Hilversum. Ten zuiden van het plangebied verschillende AMK-terreinen/monumenten. In de omgeving van het plangebied zijn diversen vindplaatsen aangetroffen. De kans dat er zich ter plaatse een vergelijkbare, maar onontdekte vindplaats bevindt is daarom groot.

complextype

In het plangebied kunnen resten worden aangetroffen van grafheuvels, karrensporen en resten die worden geassocieerd met bewoning.

omvang

De verwachte vindplaatsen hebben een oppervlakte van circa 1 ha.

diepteligging

De verwachte resten worden verwacht vanaf het maaiveld tot een diepte van maximaal 2,0 m -mv.

locatie

De verwachte vondstcomplexen kunnen in het gehele plangebied worden aangetroffen omdat het gehele plangebied gelegen is op de stuwwal (zie afbeelding 3).

uiterlijke kenmerken

Graven/grafheuvels zijn te herkennen als grondverkleuringen en aan de eventueel aanwezige menselijke botresten, aardewerkconcentraties en eventuele houtskool partikels. Ook grafgiften (kralen, wapens) kunnen duiden op de aanwezigheid van een graf(heuvel). Karrensporen zijn herkenbaar als donkere verstoringen.

mogelijke verstoringen

De stuwwal waar het plangebied op is gelegen is vanaf de steentijd goed bewoonbaar geweest vanwege de hogere ligging. Aangezien er in het plangebied vanaf de middeleeuwen een intensieve bewoning heeft plaatsgevonden is de kans groot op eventuele verstoringen in het oorspronkelijke profiel. Eventuele vindplaatsen zijn dan mogelijk vergraven zijn.

2.4 Advies voor vervolgonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is geconcludeerd dat het plangebied op een stuwwal ligt die mogelijk al vanaf het Neolithicum bewoonbaar is geweest. Aanwijzingen hiervoor zijn de aanwezigheid van grafheuvels in de nabije omgeving van het plangebied. De

aanwezigheid van vondsten uit de Brons-, IJzertijd en Middeleeuwen duidt erop dat de omgeving van het plangebied continu bewoond is geweest. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat er in het plangebied sporen van bewoning vanaf het Neolithicum kunnen worden aangetroffen mits het bodemprofiel nog intact is. Zowel de IKAW, CHW Noord-Holland als de Gemeentelijke verwachtingskaart Hilversum geven voor het plangebied een hoge verwachting.

Op basis hiervan wordt geadviseerd om een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende, en eventueel karterende, boringen uit te voeren.

3 Veldonderzoek

3.1 Doel- en vraagstelling

Doel van het onderhavige verkennende en karterende veldonderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek, het vaststellen van de bodemkwaliteit (gaafheid) teneinde te bepalen waar de bodem nog zodanig intact is dat er werkelijk nog intacte of deels intacte archeologische resten aanwezig kunnen zijn en het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden in de bodem. Het veldonderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?
2. Waar is de bodem verstoord en tot hoe diep?
3. Is er binnen het plangebied een (intacte) Aan-horizont (plaggende) aanwezig?
4. Heeft zich binnen het plangebied een podzolbodem kunnen ontwikkelen?
5. Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats?
6. Indien archeologische indicatoren zijn aangetroffen; wat is de aard, locatie, omvang, conserveringstoestand en datering ervan?
7. Zijn er archeologische lagen aangetroffen (cultuur- en afvallagen cq. ophogingslagen)? Zo ja, wat is de aard en diepteligging ervan?
8. Wat is de waargenomen minimale en maximale dikte van de cultuurlaag?
9. In welke mate stemmen de resultaten overeen met de verwachtingen?
10. Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Op basis van de resultaten wordt in dit rapport een advies uitgebracht over de mogelijke vervolgstappen m.b.t. de archeologie.

3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze

Conform de Leidraden van het SIKB (zie o.a. Tol et al 2004) alsmede de offerte zijn binnen het plangebied in eerste instantie 6 verkennende boringen gepland (6 boringen per ha.). Omdat al snel bleek dat op enkele locaties binnen het plangebied een (deels) intact bodemprofiel aanwezig was, is in overleg met de opdrachtgever besloten direct over te stappen op een karterend booronderzoek bestaande uit 20 boringen per ha. Dientengevolge zijn in totaal 22 boringen gezet. De boringen zijn handmatig gezet met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm en tot op een maximale diepte van 2,3 m - mv (minstens 25 cm in de natuurlijke, onverstoorde ondergrond). Daarnaast is één boring, nr. 020, doorgezet tot 4,0 m - mv om de diepere bodemopbouw te bepalen. In totaal zijn 6 boringen op wisselende diepte gestaakt (op puin of onbekende leiding). Deze boringen zijn zoveel mogelijk in een grid van 20 x 25 m gezet, maar door de aanwezigheid van bebouwing, gazonnen van patiënten en bestrating was de mogelijkheid hiertoe beperkt. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren zoals aardewerk, bot, houtskool, verbrande leem, vuursteen, etc. Intacte boorkernen zijn gezeefd op een zeef met een diameter van 4 mm. De boringen zijn beschreven volgens NEN 5104/ASB en de bodemkundige kenmerken zoals bodemhorizonten. De bodemprofielen zijn in bijlage 4 opgenomen. Voor de locatie van de boorpunten wordt verwezen naar kaartbijlage 200898-S1.

Het booronderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de KNA voor booronderzoek VS03 (KNA versie 3.1). Het veldwerk is op 27 augustus 2009 uitgevoerd en duurde in totaal één dag. Vanwege de aanwezigheid van bebouwing is een oppervlaktekartering niet mogelijk geweest. Het weer was droog, warm en zonnig.

3.3 Resultaten

3.3.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw binnen het plangebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van een 40 à 195 cm dikke sterk verstoorde Aan-horizont (plaggendek) bestaande uit matig fijn tot matig grof zand. Veelal is de top hiervan matig humeus (de Ap-horizont of bouwvoor). Veelal is sprake van bijmengingen van veel puin en baksteen en soms grind. Dit is zeker het geval in boringen 020 en 022, waar de verstoorde Aan-horizont tot respectievelijk 195 en 185 cm - mv loopt. Dit is vooral het geval in het noordoosten van het plangebied, waar voorheen de voorloper van het huidige Elegantier heeft gestaan. Daarnaast is vaak sprake van opgebrachte lagen matig grof, gelig zand, waaronder opnieuw sterk verstoorde, baksteen- en puinhoudende lagen worden aangetroffen. Slechts ter plaatse van boringen 006, 014 en 018 werd een (deels) intact plaggendek aangetroffen. In enkele boringen is daarnaast onderin vaak sprake van omhoog gewoeld zand van de onderliggende C-horizont. Over het algemeen is dus sprake van een tot in de C-horizont verstoord bodemprofiel, waarbij de oorspronkelijk aanwezige bodemhorizonten (zoals de E- en B-horizont) zijn opgenomen in de bovengrond (het plaggendek).

Slechts op enkele locaties werd een restant van een podzolprofiel waargenomen. Ter plaatse van boringen 006, 015 en 0,18 werd een dunne, onderzijde van een BC-horizont aangetroffen, bestaande uit matig grof, zwak siltig, zwak grindhoudend, lichtbruin tot licht geelbeige zand. De dikte van deze laag is respectievelijk 10, 10 en 15 cm. De diepte waarop deze overgangslaag werd aangetroffen varieert van 110 cm in boring 015 en 140 cm in boringen 006 en 018.

Daarnaast werd op 6 locaties (boringen 007 - 009, 012, 014 en 022) een (deels) intacte, verkitte (watervaste) tot vrij zwakke inspoelingshorizont (B-horizont) aangetroffen, bestaande uit matig grof, zwak siltig, vaak matig grindhoudend, soms uiterst roesthoudend, licht(grijs)bruin tot neutraalbruin zand. De dikte van deze laag varieert van 5 cm in boring 007 tot 40 cm in boring 012. De diepte waarop deze B-horizont werd aangetroffen ligt tussen de 60 en 150 cm - mv.

Concluderende opmerkingen

Geconcludeerd kan worden dat de bodem binnen het plangebied over het algemeen, en met name in het noordelijke helft van het plangebied, tot in de C-horizont is verstoord. Dit heeft vooral te maken met de bouw- en sloopwerkzaamheden in het verleden, waarbij het bodemprofiel ernstig is verstoord en (plaatselijk) zand is opgebracht. De kans dat zich hier nog (intacte) archeologische waarden kunnen bevinden wordt laag ingeschat. Slechts in twee, kleine, zones halverwege in het oostelijke deel van het plangebied, alsmede in het zuidelijke deel van het plangebied, is een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen. Theoretische kunnen hier nog (deels) intacte archeologische waarden worden aangetroffen. Deze zijn echter niet gevonden (zie paragraaf 3.3.2).

3.3.2 Archeologie

Er zijn tijdens het veldwerk in de boringen géén archeologische waarden aangetroffen. In combinatie met het feit dat het bodemprofiel over het algemeen tot in de C-horizont is verstoord, en het deel waar een (deels) intact podzolprofiel is aangetroffen intensief is onderzocht, leidt ertoe dat de kans op de aanwezigheid van intacte waarden dan ook laag wordt ingeschat.

4 Conclusies en advies

Op basis van de bureaustudie en het veldonderzoek kunnen de onderstaande vragen worden beantwoord en de volgende conclusies worden getrokken:

1. Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?

De bodemopbouw binnen het plangebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van sterk verstoorde Aan-horizont (plaggendek) bestaande uit matig fijn tot matig grof zand. Veelal is de top hiervan matig humeus (de A-horizont of bouwvoor). Veelal is sprake van bijmengingen van veel puin en baksteen en soms grind. Dit is vooral het geval in het noordoosten van het plangebied, waar voorheen de voorloper van het huidige Elegantier heeft gestaan. Daarnaast is vaak sprake van opgebrachte lagen matig grof, gelig zand, waaronder opnieuw sterk verstoorde, baksteen- en puinhoudende lagen worden aangetroffen. Slechts ter plaatse van boringen 006, 014 en 018 werd een (deels) intact plaggendek aangetroffen. Over het algemeen is dus sprake van een tot in de C-horizont verstoord bodemprofiel, waarbij de oorspronkelijk aanwezige bodemhorizonten (zoals de E- en B-horizont) zijn opgenomen in de bovengrond (het plaggendek). Slechts op enkele locaties werd een restant van een podzolprofiel waargenomen. Ter plaatse van boringen 006, 015 en 0,18 werd een dunne, zwakke BC-horizont aangetroffen, met een dikte van 10 à 15 cm. De diepte waarop deze overgangslaag werd aangetroffen varieert van 110 cm in boring 015 en 140 cm in boringen 006 en 018. Daarnaast werd op 6 locaties (boringen 007 - 009, 012, 014 en 022) een (deels) intacte, verkitten (watervaste) en vrij zwakke inspoelingshorizont (B-horizont) aangetroffen met een dikte van 5 cm à 40 cm. De diepte waarop deze B-horizont werd aangetroffen ligt tussen de 60 en 150 cm - mv.

11. Waar is de bodem verstoord en tot hoe diep?

De bodem in binnen het grootste deel van het plangebied, maar vooral in de noordelijke helft, tot in de C-horizont is verstoord. Slechts in twee, kleine, zones halverwege in het oostelijke deel van het plangebied, alsmede in het zuidelijke deel van het plangebied, is een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen. De verstoringsdiepte varieert van 50 cm - mv tot 2,0 m - mv. (zie verder kaartbijlage 200898-S1).

2. Heeft zich binnen het plangebied een podzolbodembodem kunnen ontwikkelen?

Ja, op basis van de aanwezigheid van enkele dunne restanten van een B- en BC-horizont in boringen 006 - 009, 012, 014, 015, 018 en 022, alsmede plaatselijk de aanwezigheid van resten van deze laag in de bovenliggende lagen, bewijst dat een dergelijk profiel eertijds aanwezig is geweest. Dit podzolprofiel is echter door agrarische werkzaamheden, bouwwerkzaamheden, sloopwerkzaamheden en het bouwrijp maken van het terrein bijna geheel opgenomen in de bovengrond.

3. Is er binnen het plangebied een (intacte) Aan-horizont (plaggendek) aanwezig?

Binnen het gehele plangebied is een sterk verstoorde Aan-horizont aanwezig. Slechts ter plaatse van boringen 006, 014 en 018 werd een (deels) intact plaggendek aangetroffen.

4. Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats?

Nee, er zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats.

5. Indien archeologische indicatoren zijn aangetroffen; wat is de aard, locatie, omvang, conserveringstoestand en datering ervan?

Niet van toepassing (er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen).

6. Zijn er archeologische lagen aangetroffen (cultuur- en afvallagen cq. ophogingslagen)? Zo ja, wat is de aard en diepteligging ervan?
Nee, er zijn geen archeologische lagen aangetroffen. Wel is er plaatselijk sprake van een (verstoord) plaggendeek (Aan-horizont).

7. Wat is de waargenomen minimale en maximale dikte van de cultuurlaag?
Niet van toepassing (zie vraag 7).

8. In welke mate stemmen de resultaten overeen met de verwachtingen?
Op basis van het bureauonderzoek werden binnen het plangebied resten verwacht uit de periode vanaf het Neolithicum. Er werd ook rekening gehouden met de mogelijkheid dat het bodemprofiel zou kunnen zijn verstoord tot in de archeologisch interessante lagen. Dit als gevolg van agrarische werkzaamheden in het verleden en vanaf de Middeleeuwen (en vooral recentelijk) bouw- en sloopwerkzaamheden. Het veldonderzoek heeft inderdaad aangetoond dat de bodem binnen het grootste deel van het plangebied tot in de C-horizont is verstoord, waarbij eventueel aanwezige archeologische waarden zullen zijn verstoord. Slechts in twee kleine zones is een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen. Hier is de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden aanwezig. Echter, het veldonderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een (intacte) archeologische vindplaats.

9. Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?
Zie paragraaf 4.2.

4.1 Selectieadvies

Op basis van het inventariserend veldonderzoek kan worden geconcludeerd dat de kans op de aanwezigheid van (intacte) archeologische waarden laag kan worden ingeschat, en wel om de onderstaande redenen:

5. Het bureau- en veldonderzoek heeft aangetoond dat het bodemprofiel binnen het grootste deel van het plangebied tot in de C-horizont is verstoord;
6. Daar waar een (deels) intact podzolprofiel is aangetroffen werden ondanks het intensieve boren geen vondsten aangetroffen;
7. Ter plaatse van de huidige bebouwing zal de bodem evenals het noordwestelijk deel van het plangebied zijn verstoord;
8. Er zijn tijdens het intensieve karterende booronderzoek geen archeologische waarden aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats.

De aanbeveling luidt daarom om de verwachtingswaarde van het plangebied naar beneden toe bij te stellen en het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven.

De implementatie van de bovenstaande aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, in deze de gemeente Hilversum.

Advies voor vervolgonderzoek

Geadviseerd wordt om de verwachtingswaarde naar beneden toe bij te stellen en het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682. Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, september 2009

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie. Van Gorcum, Assen.

Pater, B.C. de, Schoenmaker, B., 2005. Grote Atlas van Nederland 1930-1950. Asia Maior, Zierikzee.

Mulder, E.F.J. de, et.al. 2003. De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.

ROBAS producties, 1991. Historische Atlas Noord-Holland, Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000, opname circa 1892, bijgewerkt in 1905. ROBAS Producties, Den IJp.

Tol, A. & P. Verhagen. 2004. Optimale en standaard boormethoden in: A. Tol e.a. Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. Amsterdam, RAAP (RAAP-rapport 1000). 63-81.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1991. Grote Historische Provincie Atlas 1851-1855 (schaal 1:50.000). Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Internet

ARCHIS: www.archis.nl

IKAW: www.archis.nl

Historische kaarten: www.watwaswaar.nl

Gemeente Hilversum: www.hilversum.nl

Kaarten

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Nieuwe kaart van Gooilandt, 1:25000, Ottens, 1750?

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad 32A (Siboka 1965)

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het Paleolithicum (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het Mesolithicum (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het Neolithicum (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de Bronstijd (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de IJzertijd (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de Romeinse tijd (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de Middeleeuwen (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10 eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als Nieuwe Tijd.

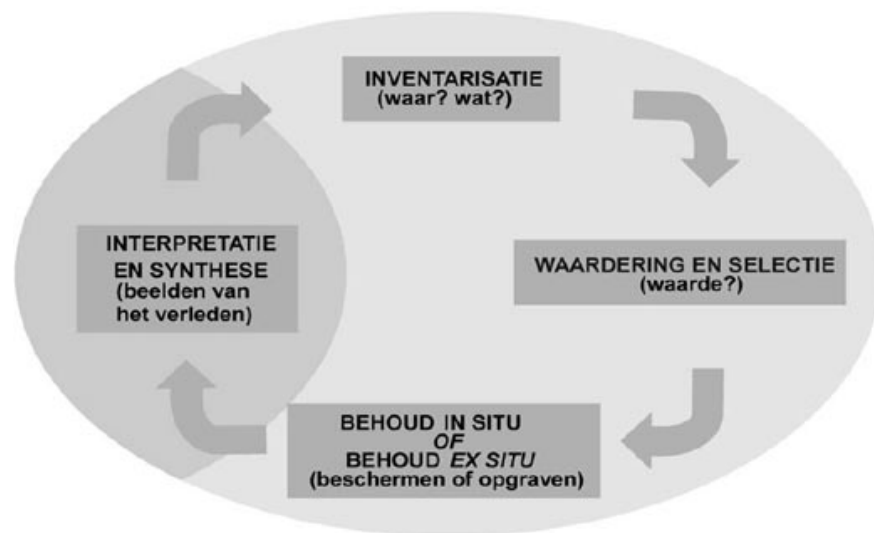
Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

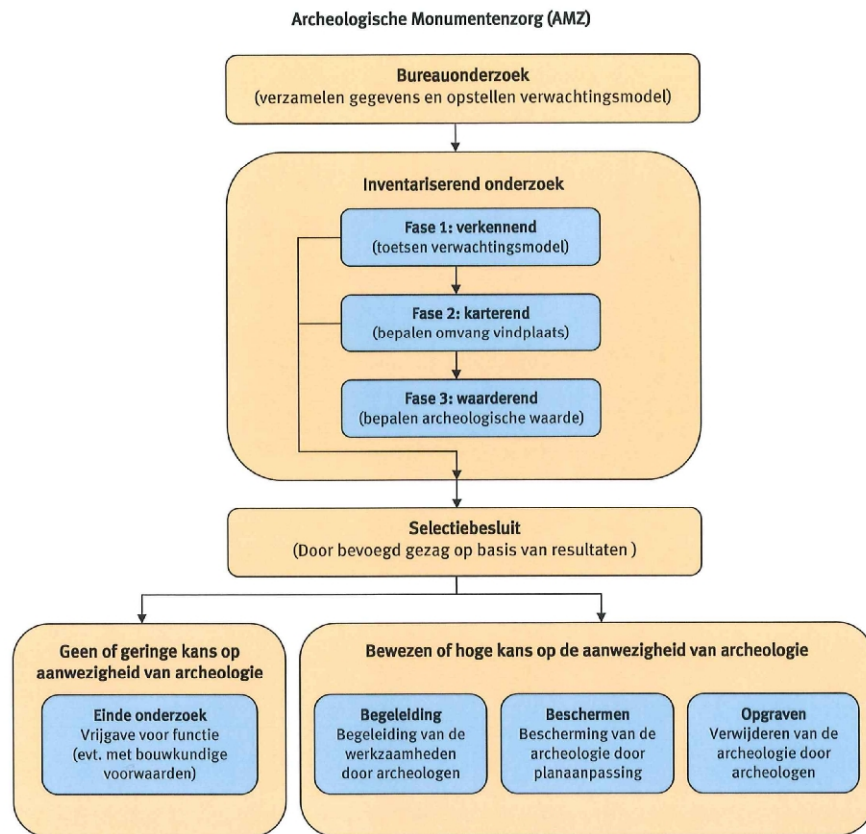
Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afb. 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afb. 2: proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven. omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud ex situ genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud in situ, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud in situ veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud ex situ door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Kaartenbijlage

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	1981	Oppervlakte:	1.620 m2
CMA-nr:	32A - A05		
Status:	Terrein van archeologische waarde		
Toponiem:	ZUIDERHEIDEWEG/SPARRENLAAN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Coördinaten:	140469 / 468350		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum laat	Bronstijd

Beschrijving

Het gaat hier om de middelste heuvel van drie vermoedelijke grafheuvel. Deze heuvel heeft een omvang van ca. 20 m. en een hoogte van meer dan een meter. De drie heuvels liggen in een tuin. Het ware karakter kon nog niet nader worden bepaald, omdat nog geen bodemonderzoek heeft plaatsgevonden. Zodra een verkennend onderzoek heeft plaatsgevonden en dit de vermoedens bevestigt, volgt een opwaardering tot 'te beschermen monument'.

In 2005 heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau (senior-archeoloog C. Soonius) een bureauonderzoek uitgevoerd, in opdracht van de Provincie Noord-Holland, naar de "terreinen van archeologische betekenis". Een deel van de terreinen kon direct opgewaardeerd worden, een deel kon afgevoerd worden en op een deel gaat nog veldwerk uitgevoerd worden.

Dit monument is geselecteerd om gewaardeerd worden aan de hand van een veldonderzoek.

Omdat op de AMk de "terreinen van archeologische betekenis" niet meer voor zullen komen, is dit monument tijdelijk opgewaardeerd totdat het veldwerk is uitgevoerd. Zodra de resultaten ervan binnen zijn, zal het terrein opnieuw gewaardeerd worden. Meer informatie bij C. Thanos, medewerker Archis, regio West

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	1982	Oppervlakte:	1.781 m2
CMA-nr:	32A - A06		
Status:	Terrein van archeologische waarde		
Toponiem:	ZUIDERHEIDEWEG/SPARRENLAAN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Coördinaten:	140500 / 468370		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum laat	Bronstijd

Beschrijving

Deze vermoedelijke grafheuvel heeft een diameter van ca. 20 m en een hoogte van ongeveer 50 cm. De heuvel ligt pal naast de westelijke vleugel van het huis. Het ware karakter van de heuvels kan nog niet nader bepaald worden, omdat nog geen bodemonderzoek heeft plaats- gevonden. Zodra een verkennend onderzoek heeft plaatsgevonden en dit de vermoedens bevestigt, volgt opwaardering tot 'te beschermen monument'.

In 2005 heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau (senior-archeoloog C. Soonius) een bureauonderzoek uitgevoerd, in opdracht van de Provincie Noord-Holland, naar de "terreinen van archeologische betekenis". Een deel van de terreinen kon direct opgewaardeerd worden, een deel kon afgevoerd worden en op een deel gaat nog veldwerk uitgevoerd worden.

Dit monument is geselecteerd om gewaardeerd worden aan de hand van een veldonderzoek.

Omdat op de AMk de "terreinen van archeologische betekenis" niet meer voor zullen komen, is dit monument tijdelijk opgewaardeerd totdat het veldwerk is uitgevoerd. Zodra de resultaten ervan binnen zijn, zal het terrein opnieuw gewaardeerd worden. Meer informatie bij C. Thanos, medewerker Archis, regio West

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	1983	Oppervlakte:	1.781 m2
CMA-nr:	32A - A07		
Status:	Terrein van archeologische waarde		
Toponiem:	ZUIDERHEIDEWEG/SPARRENLAAN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Coördinaten:	140450 / 468319		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Grafheuvel, onbepaald

Neolithicum laat

Bronstijd

Beschrijving

CAA: 32AZ-35 Dit is de meer tegen de zuidrand van de tuin gelegen lage heuvel die voor een deel vergraven lijkt. Dit lijkt de minst gave van de drie vermoedelijke grafheuvels. Het ware karakter kon nog niet worden bepaald omdat geen bodemonderzoek heeft plaatsgevonden. Bovenstaande gegevens zijn dus gebaseerd op visuele waarnemingen. Zodra een verkennend onderzoek heeft plaatsgevonden en dit de vermoedens bevestigt, volgt opwaardering tot 'te beschermen monument'

In 2005 heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau (senior-archeoloog C. Soonius) een bureauonderzoek uitgevoerd, in opdracht van de Provincie Noord-Holland, naar de "terreinen van archeologische betekenis". Een deel van de terreinen kon direct opgewaardeerd worden, een deel kon afgevoerd worden en op een deel gaat nog veldwerk uitgevoerd worden.

Dit monument is geselecteerd om gewaardeerd worden aan de hand van een veldonderzoek.

Omdat op de AMk de "terreinen van archeologische betekenis" niet meer voor zullen komen, is dit monument tijdelijk opgewaardeerd totdat het veldwerk is uitgevoerd. Zodra de resultaten ervan binnen zijn, zal het terrein opnieuw gewaardeerd worden. Meer informatie bij C. Thanos, medewerker Archis, regio West

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	10904	Oppervlakte:	101.228 m2
CMA-nr:	32A - 054		
Status:	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd		
Toponiem:	Hoorboegsche Heide; Hoorboegse Heide; Zuiderheide; Holleweg		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Coördinaten:	140180 / 468102		
Terreinbeheerder:	Stichting Gooisch Natuurreservaat		
Rijksmonumentennr:	45546	Kadasterregistratienr:	
Gemeentenr:	2	Kadasterdeel_nr:	
Datum aanwijzing:	23-10-1969		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd
Grafheuvel, onbepaald	Neolithicum	Bronstijd

Beschrijving

Terrein waarin 4 grafheuvels uit het Neolithicum en/of de Bronstijd, en een bundel karrensporen uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.

De karrensporen strekt zich aan de westzijde van de heuvels en tussen de heuvels door uit. Sommige wegsporten hebben zich diep in de ondergrond ingesneden. Het gaat om een sporenbundel die verband houdt met een noordzuid-verbinding die vermoedelijk ooit Utrecht met Hilversum/Amsterdam verbond.

Drie van de grafheuvels liggen bij elkaar. Deze heuvels werden in 1961 geïnspecteerd, waarbij voor elke heuvel dezelfde coördinaten werden gegeven: 140.150/468.000. In 1990 werden twee heuvels onderscheiden en van coördinaten voorzien:

Voor heuvel 1 werd in 1961 een hoogte van 1-1,50 meter en een diameter van ca. 17 meter gemeten. De top vertoonde een afgeplat oppervlak, kennelijk door ingravingen. In 1990 werden de coördinaten op 140.220/467.920 gesteld en werd een diameter van 19 meter en een hoogte van 1,25 meter waargenomen. Een deel van de heuvel bleek beschadigd door zandwinning.

Voor heuvel 2 werd in 1961 een diameter van ca. 12 meter gemeten. Door de heuvel liepen enkele konijnenpijpen. In 1990 werden de coördinaten op 140.150/468.000 gesteld en werd een diameter van 15 meter en een hoogte van 1 meter waargenomen. De heuvel zou geen oud oppervlak hebben.

Deze grafheuvel is in 1985 archeologisch onderzocht vanwege een op handen zijnde consolidatie. Tijdens het proefsleuvenonderzoek rezen er steeds meer twijfels aangaande het karakter van de heuvel. Vanwege het destijds onzekere karakter is de heuvel niet gerestaureerd. In 2005 werd met boringen geconcludeerd dat het wel om een oudtijds opgeworpen (graf)heuvel gaat.

Voor heuvel 3 werd in 1961 een hoogte van 0,5-1 meter en een diameter van 9 meter gemeten. De top bleek een ondiepe depressie te bevatten.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Enige honderden meters ten noorden van deze groep ligt de tijdens de veldinspectie in 2005 ontdekte vierde heuvel.

In het naastgelegen 32A-053 liggen ook een aantal grafheuvels. Hier bevindt zich ook een bundel karrensporen die beschouwd kan worden als een aftakking van de oude noordzuid-verbinding.

De heuvels zijn aangetast door forse ingravingen van (onder meer) honden. Daarnaast is van een aantal heuvels het oppervlak plaatselijk beschadigd doordat (vermoedelijk) zaailingen zijn uitgegraven. Op een aantal locaties is de heide geplagd. Vanwege de aantastingen verkeren de grafheuvels in een matige staat.

Verkenningvlucht d.d. 18-7-1994. Luchtfoto's uit rapport (zie lit.).

In het kader van het AMR-project is het terrein op 12 april 2005 aan een uitgebreide inspectie onderworpen, waarbij boringen en kijkgaatjes zijn gezet. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Documentatie

Type:	Foto
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	Luchtf.arch: 94-613CN-5-24

Literatuur

DE VRIES-METZ, W.H. 1994 , in: Archeologische monumenten in Noord-Holland

Datema, R.R. 2004 Inspectierapport archeologische monumenten in terreinen van Het Goois Natuurreservaat, in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Datema, R. R. 2005 Rapportage groot onderhoud op archeologische monumenten in terreinen van het Goois Natuurreservaat, in: Stichting archeologische monumentenwacht Nederland 04-2005

Datema, R.R. 2006 Archeologische basisbeschrijving en inspectierapport archeologische monumenten in terreinen van Stg. Gooisch Natuurreservaat, in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 13733 **Oppervlakte:** 578.809 m2
CMA-nr: 32A - 061
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem:
Plaats: Hilversum
Gemeente: Hilversum
Provincie: Noord-Holland
Coördinaten: 140408 / 470735
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Onderzoek: Onderzoeksnr 23822, Archeologisch: booronderzoek, gereedgemeld op 14-11-2008

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Stad	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd
------	-------------------	-------------

Beschrijving

De begrenzing van deze historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859, schaal 1:25.000. De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond, van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern.

Het booronderzoek met onderzoeksmeldingsnummer 30729 (op een klein deel van het monument) heeft de verwachting door versterking van de bodem niet kunnen bevestigen.

Literatuur

Blom, J.M. en R.M. van der Zee 2008 Hilversum Langgewenst. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, in: ADC-rapport 1631

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	1500	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	32AN-23			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	141700 / 470400				
Toponiem:	LIEBERGERWEG JAARSMA				
Plaats:	Hilversum				
Gemeente:	Hilversum				
Provincie:	Noord-Holland				
Vinder/datum:	Onbekend / 1913				
Invoerder/datum:	Particulier / 9999				
Beschrijver/datum:	Onbekend / 9999				
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

AD 301 TEK OP ACHTERZIJDE INVBLAD SCHENKING JAARSMA,EM

Vondsten

Complex:	Urnenveld	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Begindatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC
Toelichting:	D:'MET GETAND VOORWERP'; 'INVNR B48';'LICHT ROODBRUIN'		

Collectie

Beheerder:	GOOIS MUSEUM
Toelichting:	GM 301

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	22423	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AZ-35		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	140500 / 468300		
Toponiem:	SPARRENLAAN 20		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 1986		
Invoerder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 09-05-1986		
Beschrijver/datum:	Woltering / 22-02-1989		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Telefonische melding aan gemeente 29-04-1986. Schriftelijke melding aan P.J. Woltering 09-05-1986.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	3	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Graf (onderdeel)	Beginndatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:	Twee zeer waarschijnlijke en een vermoedelijke grafheuvel		

Documentatie

Type:	Brief
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Melding
Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	AKNH 1986 p. 290

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	22520	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AZ-42		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	140500 / 468370		
Toponiem:	SPARRENLAAN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 1986		
Invoerder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 1986		
Beschrijver/datum:	JAGER / 19-11-1990		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Heuvel ligt op erf in bos.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Graf (onderdeel)	Begindatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:	Globale omvang 15 m. met hoogte van 0.50 m.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	22521	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AZ-43		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	140470 / 468350		
Toponiem:	SPARRENLAAN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 1986		
Invoerder/datum:	ADDINK SAMPLONIUS / 1986		
Beschrijver/datum:	JAGER / 19-11-1990		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Heuvel ligt op erf in bos.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Graf (onderdeel)	Begindatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:	Globale omvang 20 m. met een hoogte van meer dan 1.00 m.		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	26338	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	31FZ-1		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	139875 / 468725		
Toponiem:	KOLHORNSE WEG-BOSDRIFT		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	INSTITUUT VOOR PRE- EN PROTOHISTORIE A.E. VAN GIFFEN / 16-04-1959		
Beschrijver/datum:	BAKKER / 16-04-1959		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Esdek
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Hilversum. Bij nivelleringswerkzaamheden werden ten zuiden van de Kolhornseweg bij de Bosdrift scherven gevonden van een Drakenstein- of Hilversumurn. Deze scherven zouden zich hebben bevonden in een bruine verkleuring met een oppervlak van enige meters, aan de basis van de ca. 40 cm dikke grond. Gecremmerde beenderen of houtskool werden niet opgemerkt. Daarbij de verkenning de grond reeds te diep was afgegraven, kon niet worden nagegaan of het hier een urnbijzetting dan wel een afvalkuil betrof. (IPP)(NKNOB 1959)

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Hilversum-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Grondspoor/grondverkleuring	Beginndatering:	Bronstijd midden A: 1800 - 1500 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd midden B: 1500 - 1100 vC
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Hilversum-cultuur
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Hilversum-Drakenstein-Laren-aardewerk	Beginndatering:	Bronstijd midden A: 1800 - 1500 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd midden B: 1500 - 1100 vC
Toelichting:	'Scherven van een Drakenstein- of Hilversumurn'		

Collectie

Beheerder:	GOOIS MUSEUM
Toelichting:	Niets ingewuld

Literatuur

Onbekend 1959 Archeologisch nieuws. Hilversum (*83-84)., in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 6-12

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	26339	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	31FZ-2		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	139750 / 468720		
Toponiem:	KOLHORNSE WEG-KERKHOF		
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	BAKKER / 28-10-1966		
Beschrijver/datum:	BAKKER / 28-10-1966		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Vondst gedaan bij uitbreiding kerkhof langs de Kolhornseweg. Medemelder: W.J. Manssen te Laren. Op het CAA-formulier wordt verwezen naar het Bulletin KNOB; in de jaargang-en 1966 - 1968 is echter geen informatie over (deze) vondsten uit Hilversum opgenomen. Wellicht betreft het dezelfde vondst als waarnemingsnummer 26338.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Hilversum-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Drakenstein-aardewerk	Begindatering:	Bronstijd midden A: 1800 - 1500 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd midden B: 1500 - 1100 vC
Toelichting:			

Collectie

Beheerder:	GOOIS MUSEUM
Toelichting:	inv.nr. B 198

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	26340	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	31FZ-3		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	139800 / 468700		
Toponiem:			
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	BAKKER / 28-10-1966		
Beschrijver/datum:	BAKKER / 28-10-1966		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Coördinaten: i.v.m. de opmerking op formulier R.Klok 'vindpl. in omgeving van no. 1 Z' en de dito aanduiding op de topkaart 31F, zijn de coord. ten opzichte van de aan het objectnr. gerelateerde waarden, "139 / 468", met 1 decimaal gepreciseerd. (Objectnr. 1 Z: zie waarn.nr.26338) Medemelder: Hr.W.J. Manssen, Laren.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Begindatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting:	'enkele aardewerkscherfjes'		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	32718	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AN-109		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	140000 / 470000		
Toponiem:	NH KERK		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 12-1972		
Invoerder/datum:	Particulier / 1973		
Beschrijver/datum:	Halbertsma / 01-9999		
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Coördinaten zijn slechts bij benadering vastgesteld.

Vondsten

Complex:	Kerk	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	XIIIB.		

Complex:	Inhumatiegraf	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	Graven in kerk XVI.		

Literatuur

HALBERTSMA, H. 1974 Archeologisch nieuws. Hilversum (p.36-37)., in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 73

FOKKEMA-SICCAMA, A.C. 1973 Opgraving Grote kerk Hilversum (p.206-209)., in: Westerheem 22

HALBERTSMA, H. 1975 Hilversum, gem. Hilversum (N.-H.). Ned.-Herv. kerk (p.30-31)., in: Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 1973

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35167	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AN-112		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	141540 / 470380		
Toponiem:	LIEBERGERWEG-I.F.F.-TERREIN		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	INSTITUUT VOOR PRE- EN PROTOHISTORIE A.E. VAN GIFFEN / 11-1974		
Invoerder/datum:	INSTITUUT VOOR PRE- EN PROTOHISTORIE A.E. VAN GIFFEN / 9999		
Beschrijver/datum:	Hallewas / 11-1974		
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Bij de bouw van een fabriek en egalisatie van het terrein op de Oosterengbij Hilversum werd in 1920 een vroeg-middeleeuws grafveld uit de 7e en 8e eeuw gevonden (zie waarnemingsnummer 35168). In 1964 werden bij de bouw van een ketelhuis twee resten van zwaarden gevonden (zie waarnemingsnummer 35169). Voor het vervangen van de fabriek door kantoorgebouwen werd in 1974, op het enige toen beschikbare terrein, door het IPP een proefsleuf gegraven. Nog in de proefsleuf, noch bij de observatie in de bouwputten werd een graf aangetroffen, wat in overeenstemming was met het feit dat de bouwputten en proefsleuf buiten de veronderstelde uitbreiding van het grafveld lagen. In 1975 zijn de bestaande gebouwen ter plaatse van het grafveld gesloopt. Daar hier geen nieuwe gebouwen zouden verschijnen doch slechts parkeerplaatsen en een plantsoen is, verondersteld dat daarbij derestten van het grafveld zonder verdere schade in de grond zouden blijven zitten, het doen van waarnemingen gestaakt. Helaas heeft de tuinarchitect een aanzienlijk relief aangebracht in het plantsoen. Hetgeen misschien nog resteerde van het grafveld is grotendeels opgeruimd bij de aanleg van een verdiepte parkeerplaats. (naar Bakker en Hallewas 1976) NB coördinaten in topografische kaartenboek IPP: 141.575/470.375

Vondsten

Complex:	Niet van toepassing	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	0	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Niet van toepassing	Beginndatering:	Niet van toepassing
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Niet van toepassing
Toelichting:	proefsleuf en waarnemingen buiten vroeg-middeleeuwse grafveld		

Literatuur

BAKKER, J.A. EN D.P. HALLEWAS 1976 Archeologisch nieuws. Hilversum, I.F.F.-terrein (p.261-263)., in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 75

BAKKER, J.A. EN J. YPEY 1964 Vroeg-middeleeuwse vondsten uit het Gooi (6de - tot 10de eeuw) (p.40-60)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. VIII 1963/1964.

YPEY, J. EN J.A. BAKKER 1968 Nog een zwaard van het 7de-8ste eeuwse grafveld aan de Liebergerweg te Hilversum (p.84-86)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. IX 1967/1968.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35168	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AN-113		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	141575 / 470375		
Toponiem:	OOSTERENG-LIEBERGERWEG		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Particulier / 1918		
Invoerder/datum:	Onbekend / 1922		
Beschrijver/datum:	BAKKER / 1964		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Esdek
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Bij de bouw van een fabriek en het egaliseren van het terrein op de Oostereng onder Hilversum werden tussen 1918 en 1922 diverse vondstengedaan die op de aanwezigheid van een vroeg-middeleeuws grafveld duiden. Er werden (graf)kuilen met skeletresten waargenomen. De vondsten, (fragmenten van) 2 saxen, 1 spatha, 2 lanspunten, 1 bronzen naald, armring, en 2 ringetjes, 40 glazen kralen (ca 38 uit 1 graf?), 1 spinschijfje, 1 glazen tumbler, 2/3 ruwwandige kookpotten, dateren het geheel in de 7e-8e eeuw. Waarschijnlijk waren er zowel inhumatie- als crematiegraven, getuigende door vuur aangetaste kralen en de crematieresten die uit de eivormige kookpot zouden komen. De minimale uitbreiding kon ongeveer worden vastgesteld: een ellips van 50 x 30 m. In 1964 zijn bij de bouw van een ketelhuis ten oosten hiervan 2 (delen van) spatha's gevonden (zie waarnemingsnummer 35169). gezien hun ligging moet het grafveld iets groter zijn geweest. In 1974 werd voor het vervangen van de fabriek door een kantoorgebouw, ten westen van het grafveld, een proefsleuf gegraven en waarnemingen in de bouwputten gedaan (zie waarnemingsnummer 35167). Helaas is de sloop van de fabrieksgebouwen en de aanleg van een uitgediepte parkeerterrein niet archeologisch begeleid, zodat het grootste deel van het grafveld als verloren beschouwd mag worden. (naar Bakker en Ypey 1964)

Vondsten

Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Glas		
Code algemeen:	Kraal	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC
Code specifiek:	transparant	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:			
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	6	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Graf (onderdeel)	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	inhumatiegraf	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:			
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	IJzer		
Code algemeen:	Lanspunt/speerpunt	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	D: 1 met damascering		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Haarnaald/haarpen/haarspeld/haarsieraad	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	speld of naald (zoek geraakt)		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Armband/armring	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	armring (zoekgeraakt)		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Ring	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	ringetje van bronsdraad en ringetje of hangertje (beide zoekgeraakt)		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	24	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Glas		
Code algemeen:	Kraal	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	opaak	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:			
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Glas		
Code algemeen:	Kraal	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	opaak	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	iets gesmolten/gesinterd, wijst op 1 of 2 brangraven		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, menselijk		
Code algemeen:	Crematieresten	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	mogelijk uit eivormige kookpot		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	IJzer		
Code algemeen:	Zwaard (onderdeel)	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Langsax	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	tot in de 8e eeuw		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Onbekend	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	grijs-zwart aw.		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Bot, menselijk		
Code algemeen:	Bot	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	melding van 2 schedels en slechte conservering van de graven		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	12	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Glas		
Code algemeen:	Kraal	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	opaak met glasdraadversiering	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:			
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Spinklos/spinschijf/spinsteen	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	spinschijf, omstreeks 700 AD		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Glas		
Code algemeen:	Beker	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	tumbler/tuimelbeker: Trier A-B/Gellep 34	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	slanke klokvormige tumbler, eind VII-begin VIII		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Ruwwandig aardewerk, gedraaid	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	ruwwandige kookpot, VIIB		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Ruwwandig aardewerk, gedraaid	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	eivormige kookpot, VIIB		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	'blauw stenen kopje' is mogelijk pot		
Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	IJzer		
Code algemeen:	Zwaard (onderdeel)	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Code specifiek:	spatha/lang tweesnijdend	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	D: damasceringspatroon, eind 8e eeuw		

Literatuur

YPEY, J. EN J.A. BAKKER 1968 Nog een zwaard van het 7de-8ste eeuwse grafveld aan de Liebergerweg te Hilversum (p.84-86)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. IX 1967/1968.

BAKKER, J.A. EN D.P. HALLEWAS 1976 Archeologisch nieuws. Hilversum, I.F.F.-terrein (p.261-263)., in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 75

BAKKER, J.A. EN J. YPEY 1964 Vroeg-middeleeuwse vondsten uit het Gooi (6de - tot 10de eeuw) (p.40-60)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. VIII 1963/1964.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35169	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AN-114		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	141600 / 470370		
Toponiem:	LIEBERGERWEG		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Particulier / 02-1964		
Invoerder/datum:	Particulier / 1968		
Beschrijver/datum:	BAKKER / 9999		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Dekzandrug/dekzandplateau
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	

Beschrijving

In 1964 werden bij de bouw van een ketelhuis 2 delen van spatha's gevonden. Uit vondsten uit 1918-1922 was al bekend dat zich ter plaatse een vroeg-middeleeuws grafveld uit de 7e-8e eeuw bevond (zie waarnemingsnummer 35168). De vondst van de spatha's maakt duidelijk dat het grafveld zich iets verder naar het oosten uitstrekte. In 1974 werd de sloop van de fabrieksgebouwen b.v. een kantoorcomplex juist ten westen van het grafveld archeologisch begeleid (zie waarnemingsnummer 35167). De sloop van de gebouwen en de aanleg van een verdiept parkeerterrein ter plaatse van het grafveld vondevanwel zonder onderzoek plaats, zodat het (grootste deel van het) grafveld als verloren beschouwd mag worden.

Vondsten

Complex:	Grafveld, gemengd	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	IJzer		
Code algemeen:	Zwaard (onderdeel)	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	spatha/lang tweesnijdend	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:			

Literatuur

YPEY, J. EN J.A. BAKKER 1968 Nog een zwaard van het 7de-8ste eeuwse grafveld aan de Liebergerweg te Hilversum (p.84-86)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. IX 1967/1968.

BAKKER, J.A. EN D.P. HALLEWAS 1976 Archeologisch nieuws. Hilversum, I.F.F.-terrein (p.261-263)., in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 75

BAKKER, J.A. EN J. YPEY 1964 Vroeg-middeleeuwse vondsten uit het Gooi (6de - tot 10de eeuw) (p.40-60)., in: Mededelingen van het Museum voor het Gooi en Omstreken. Nr. VIII 1963/1964.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	405005	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	32AZ-78		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	140093 / 468290		
Toponiem:	Hoorboegse Heide; Hoorboegse Heide; Zuiderheide; Holleweg		
Plaats:	Hilversum		
Gemeente:	Hilversum		
Provincie:	Noord-Holland		
Vinder/datum:	Stichting Archeologische Monumentenwacht / 12-04-2005		
Invoerder/datum:	Gilissen / 27-04-2006		
Beschrijver/datum:	Alders / 14-04-2005		
Verwerving:	Archeologisch: inspectie	Geomorfologie:	Stuwwal
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Terrein waarin 4 grafheuvels uit het Neolithicum en/of de Bronstijd, en een bundel karrensporen uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.

De karrensporen strekt zich aan de westzijde van de heuvels en tussen de heuvels door uit. Sommige wegsporten hebben zich diep in de ondergrond ingesneden. Het gaat om een sporenbundel die verband houdt met een noordzuid-verbinding die vermoedelijk ooit Utrecht met Hilversum/Amsterdam verbond.

Drie van de grafheuvels liggen bij elkaar. Deze heuvels werden in 1961 geïnspecteerd, waarbij voor elke heuvel dezelfde coördinaten werden gegeven: 140.150/468.000. In 1990 werden twee heuvels onderscheiden en van coördinaten voorzien:

Voor heuvel 1 werd in 1961 een hoogte van 1-1,50 meter en een diameter van ca. 17 meter gemeten. De top vertoonde een afgeplat oppervlak, kennelijk door ingravingen. In 1990 werden de coördinaten op 140.220/467.920 gesteld en werd een diameter van 19 meter en een hoogte van 1,25 meter waargenomen. Een deel van de heuvel bleek beschadigd door zandwinning.

Voor heuvel 2 werd in 1961 een diameter van ca. 12 meter gemeten. Door de heuvel liepen enkele konijnenpijpen. In 1990 werden de coördinaten op 140.150/468.000 gesteld en werd een diameter van 15 meter en een hoogte van 1 meter waargenomen. De heuvel zou geen oud oppervlak hebben.

Deze grafheuvel is in 1985 archeologisch onderzocht vanwege een op handen zijnde consolidatie. Tijdens het proefsleuvenonderzoek rezen er steeds meer twijfels aangaande het karakter van de heuvel. Vanwege het destijds onzekere karakter is de heuvel niet gerestaureerd. In 2005 werd met boringen geconcludeerd dat het wel om een oudtijds opgeworpen (graf)heuvel gaat.

Voor heuvel 3 werd in 1961 een hoogte van 0,5-1 meter en een diameter van 9 meter gemeten. De top bleek een ondiepe depressie te bevatten.

Enige honderden meters ten noorden van deze groep ligt de tijdens de veldinspectie in 2005 ontdekte vierde heuvel.

In het naastgelegen 32A-053 liggen ook een aantal grafheuvels. Hier bevindt zich ook een bundel karrensporen die beschouwd kan worden als een aftakking van de oude noordzuid-verbinding.

De heuvels zijn aangetast door forse ingravingen van (onder meer) honden. Daarnaast is van een aantal heuvels het oppervlak plaatselijk beschadigd doordat (vermoedelijk) zaailingen zijn uitgegraven. Op een aantal locaties is de heide geplagd. Vanwege de aantastingen verkeren de grafheuvels in een matige staat.

Verkenningvlucht d.d. 18-7-1994. Luchtfoto's uit rapport (zie lit.).

In het kader van het AMR-project is het terrein op 12 april 2005 aan een uitgebreide inspectie onderworpen, waarbij boringen en kijkgaatjes zijn gezet. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Vondsten

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Grafveld, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Beginndatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Foto
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	Luchtf.arch: 94-613CN-5-24

Literatuur

DE VRIES-METZ, W.H. 1994 , in: Archeologische monumenten in Noord-Holland

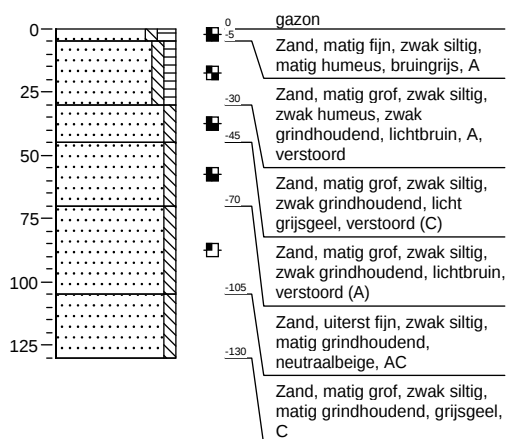
Datema, R.R. 2004 Inspectierapport archeologische monumenten in terreinen van Het Goois Natuureservaat, in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Datema, R. R. 2005 Rapportage groot onderhoud op archeologische monumenten in terreinen van het Goois Natuurreservaat, in: Stichting archeologische monumentenwacht Nederland 04-2005

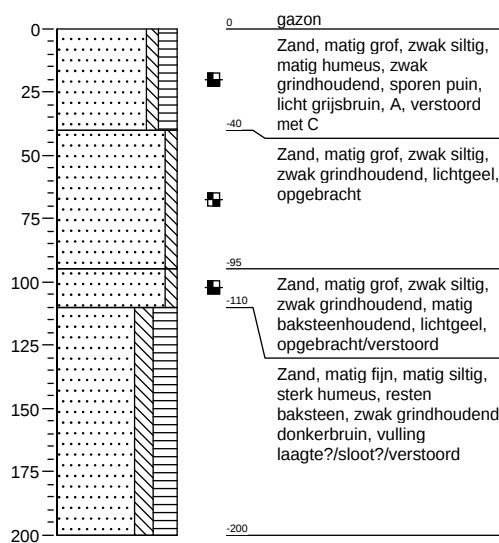
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:40

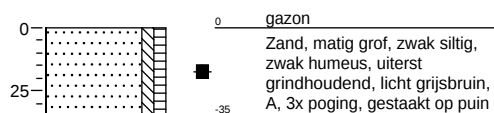
Boring: 001

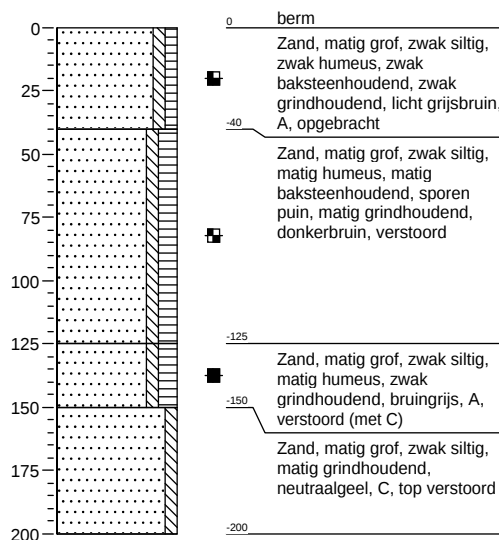
Boring: 002

Boring: 003

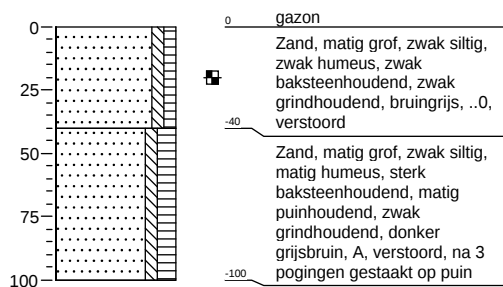
Boring: 004

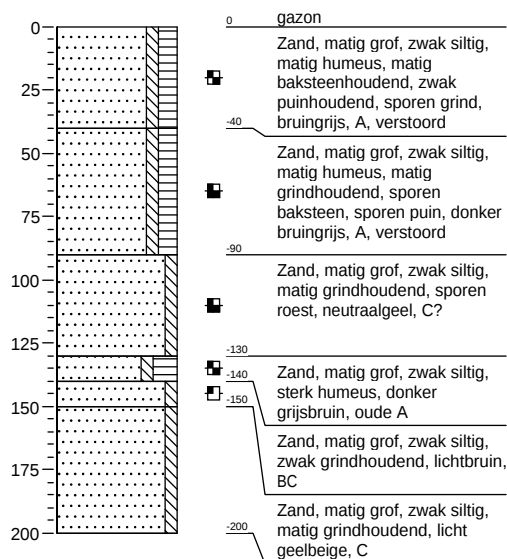
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:40

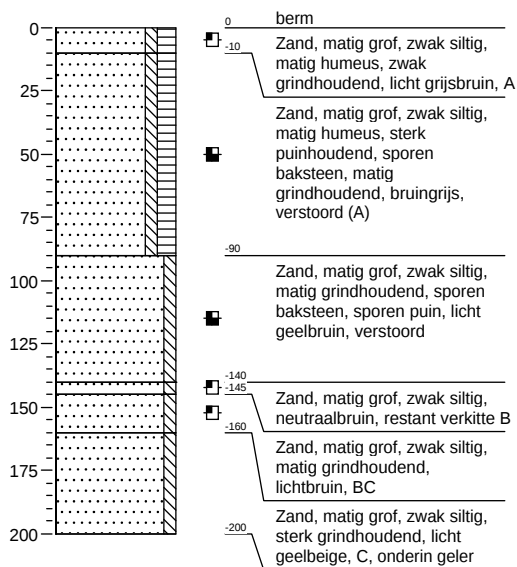
Boring: 005

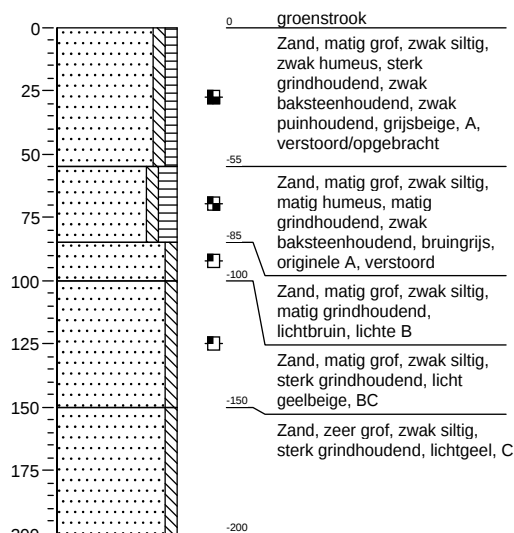
Boring: 006

Boring: 007

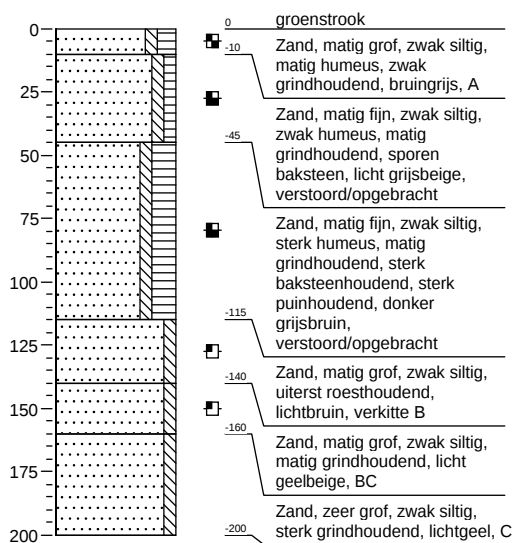
Boring: 008

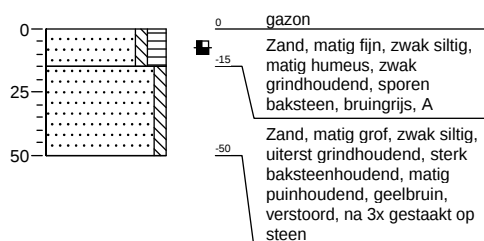
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:40

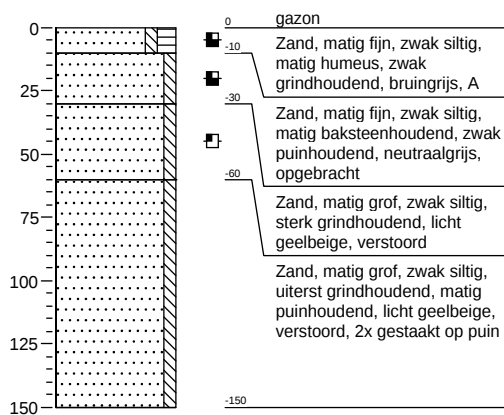
Boring: 009

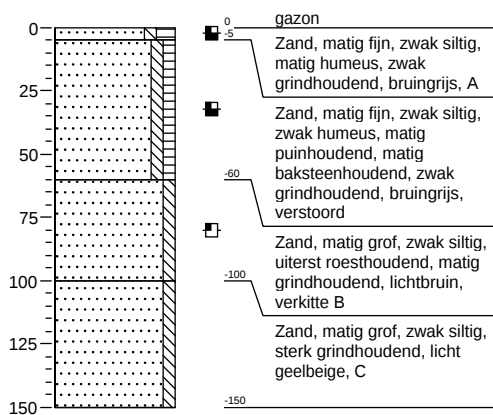
Boring: 010

Boring: 011

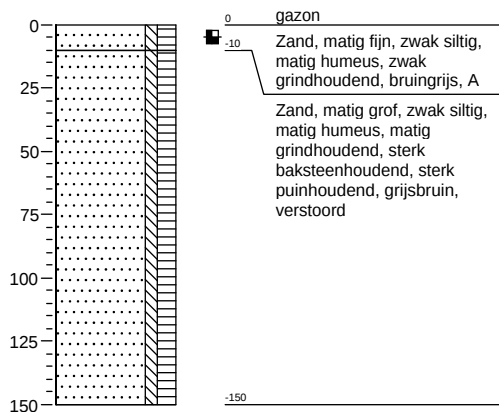
Boring: 012

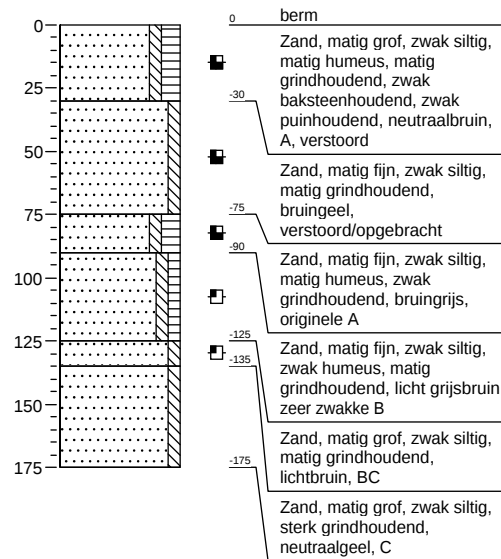
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:40

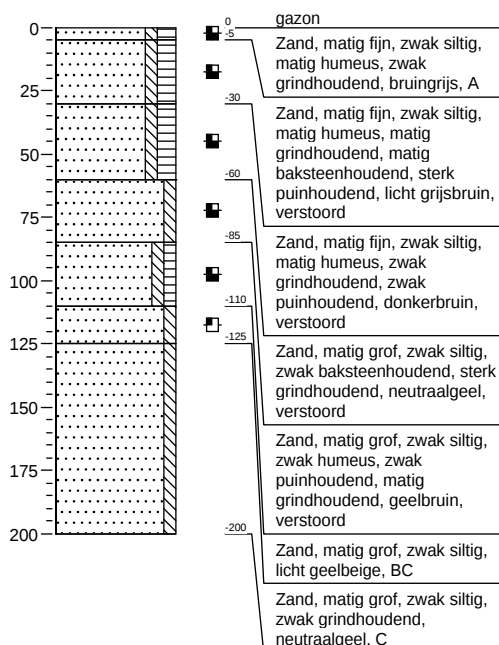
Boring: 013

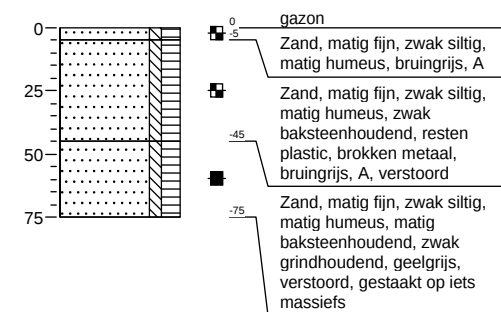
Boring: 014

Boring: 015

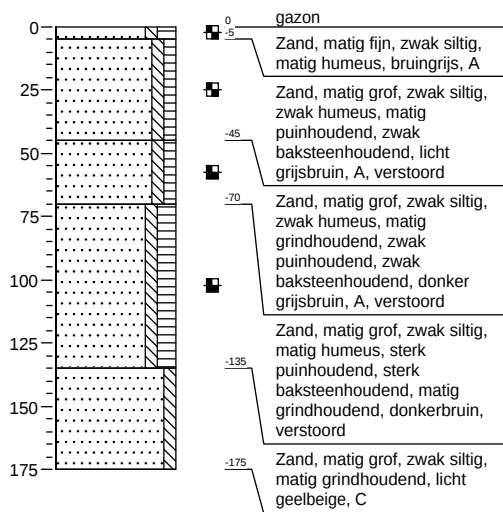
Boring: 016

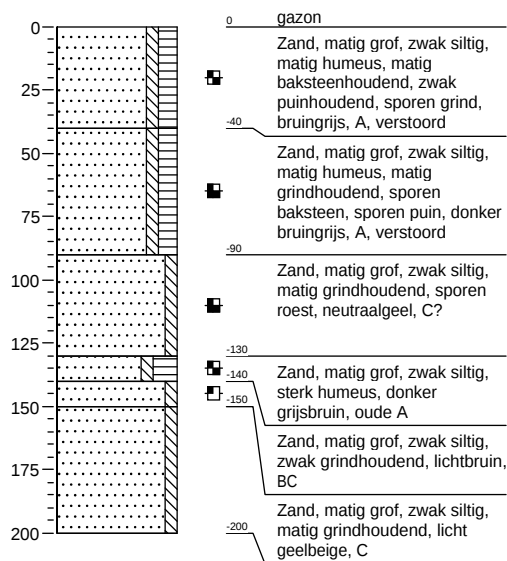
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:40

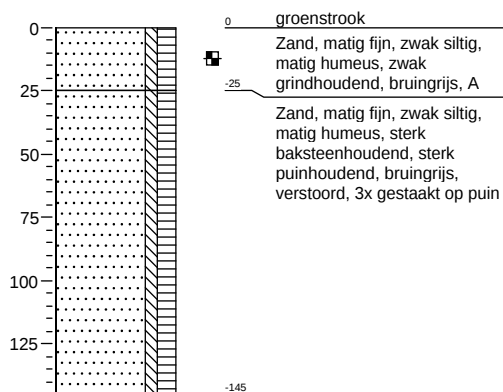
Boring: 017

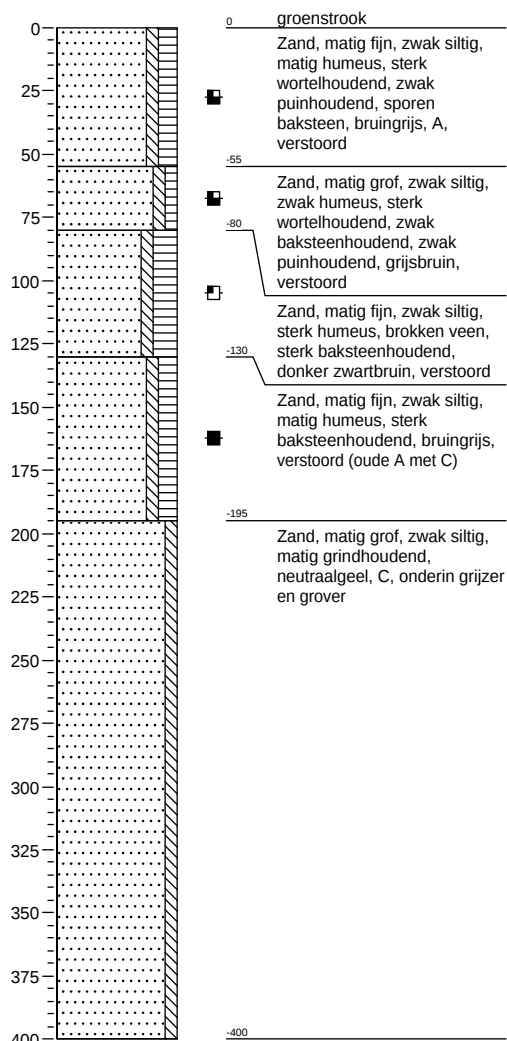
Boring: 018

Boring: 019

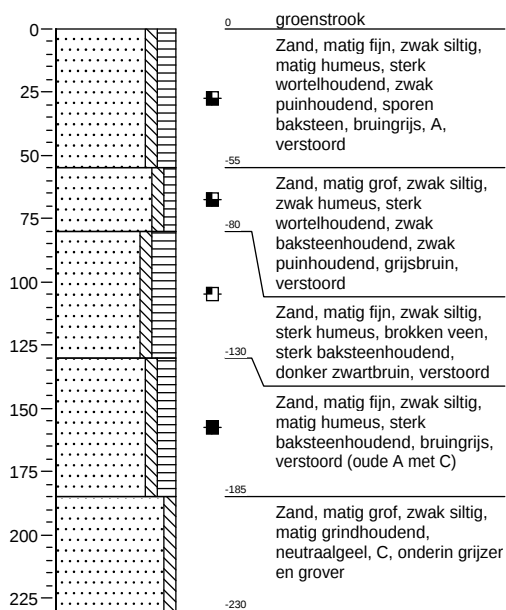
Boring: 020

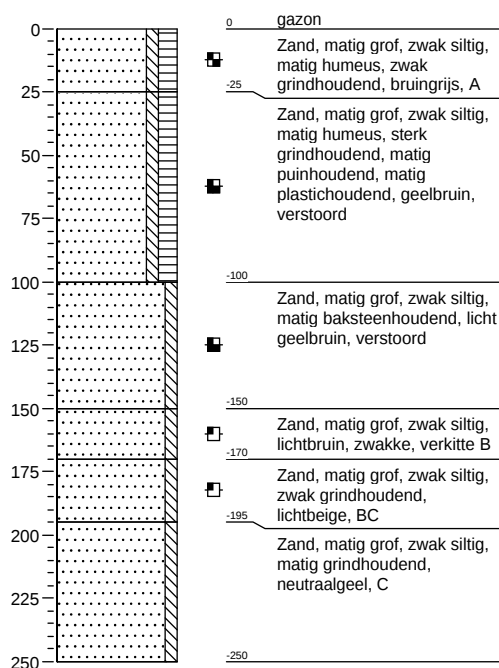
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

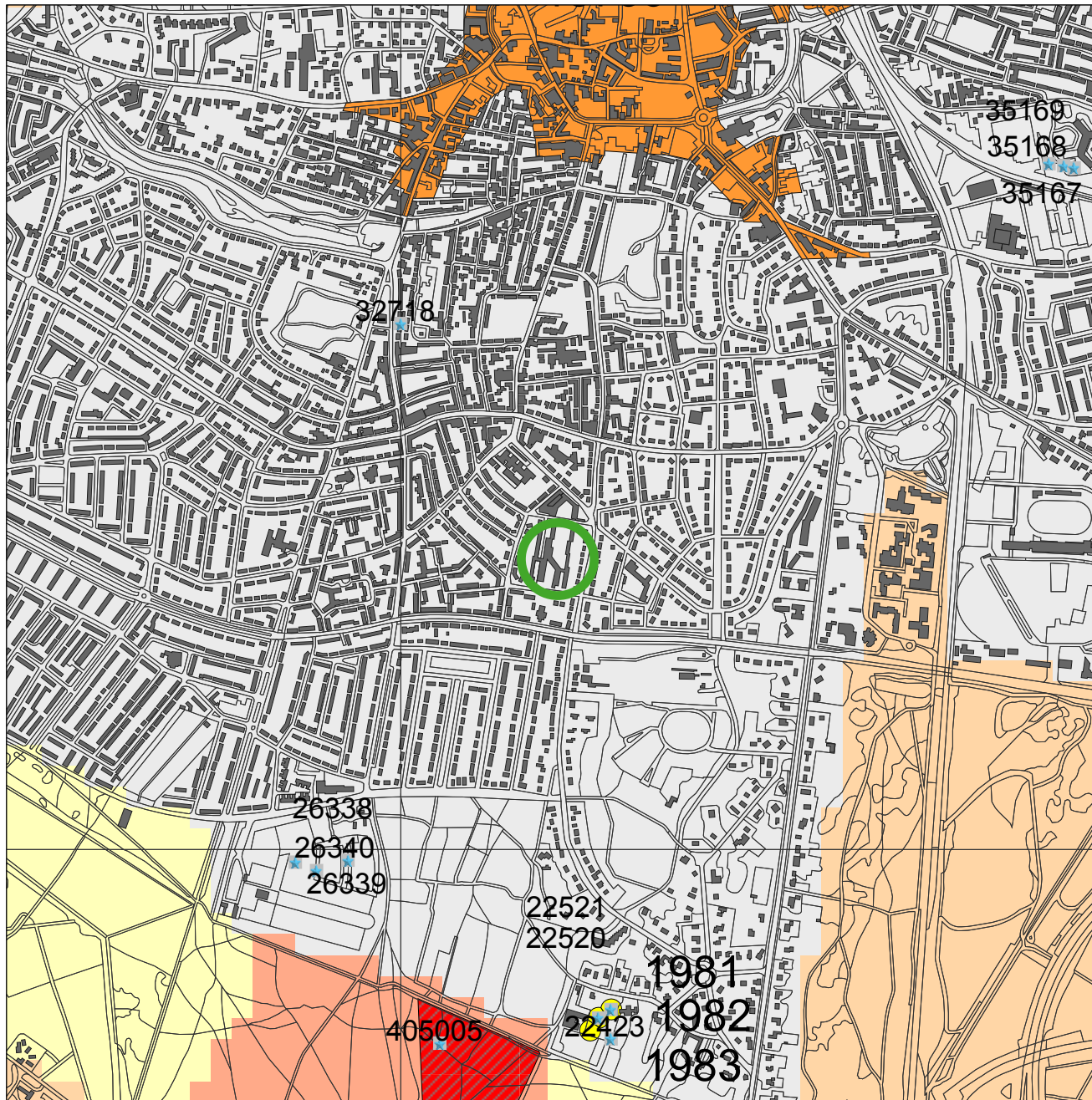
Schaal: 1:40

Boring: 021

Boring: 022

Legenda

- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
- PROVINCIES
- plangebied

Schaal 1:15000

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Legenda:

Boorpunt met nummer (in zwart) en verstoringsdiepte (in blauw)

Bodemopbouw

- Verstoord tot in C-horizont
- Gestaakt op puin/grind
- Met (deels) intacte BC-horizont
- Met (deels) intacte originele Aap-horizont en BC-horizont
- Met (deels) intacte (verkitte/zwakke) B-horizont
- Met (deels) intacte originele Aap-horizont en (verkitte/zwakke) B-horizont

- Plangebied
- Topografie
- Gebouwen

00	01-09-2009	concept	HO
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

OPDRACHTGEVER
Dudok Wonen

PROJECTOMSCHRIJVING
IVO Plangebied De Elegantier te Hilversum

KAARTTITEL
Situatie met boorpunten, bodemopbouw en verstoringsdiepte

STATUS
revisie 00

GIS-specialist
P.C.Teekens

PROJECTLEIDER
P.C.Teekens

KAARTNUMMER
200898-S1

WIJZ.NR
00

SCHAAL
1:750

FORMAAT
A3

BLAD IN BLADEN
1 IN 1